

► Mange har spurgt mig, hvorfor det lige blev æbler. Til det kan jeg svare, at jeg bare altid har ønsket mig en æbleplantage. Lidt ligesom når nogen ønsker sig en Porsche.

MICHAEL LINDEBJERG, DER HAR SKIFTET LIVET SOM TV-FOTOGRAF UD MED ET LIV SOM ÆBLEBONDE

SIDE 14

FOTO: LARS AARØ/FOKUS

Denne side er redigeret af Michael Sørensen

Dødssynderne kan hjælpe os til et bedre liv

Vi må tilbage til gamle tiders visdom og forstå, at de syv dødssynder ikke kun er middelalderlige skræmmebilleder om Helvedes flammer og pinsler. I virkeligheden giver de os mulighed for et selvstændigt liv i balance

de syv dødssynder

AF BJØRG TULINIUS
tulinius@k.dk

Det kan næsten ikke blive mere dramatisk. Mere alvorligt. Uhyggeligt og skræmmende: de syv dødssynder.

I hukommelsen dukker grumme billeder op. Middelalderskildringer af nøgne kvinder og mænd, der brænder i Helvedes flammer, fordi de ikke angrede deres dødelige synder: hovmod, grådighed, utugt, misundelse, fråseri, vrede og dovenskab.

Og billeder fra skærsildens bjerg, hvor mennesker, der angrede i tide, venter på Guds nåde, før de kan komme i Paradis.

Men i virkeligheden har vi måske overset noget. Misforstået pointen med at udpege bestemte laster eller tilbøjeligheder som nogle af de værste. Og i stedet for helt at dømme dem ude fra både teologien, moralen og vores kultur burde vi måske nærmere lære at forholde os til dem. For en forståelse af dødssynderne kan ifølge flere være med til at give os både livsmod, handlekraft og et friere liv.

"Det handler ganske enkelt om, at dødssynderne kan hjælpe os til at genvinde myndighed i vores eget liv," siger Martin Herbst, der er præst ved Korsvejskirken i Tårnby på Amager.

"De syv udpegede synder er nemlig nogle, vi alle rummer som tilbøjeligheder eller måder at tænke på. Vi kan allesammen være griske, misundelige eller vrede.

► Selvom vi er en del af et samfund og en kultur og dermed spundet ind i et bestemt syn på, hvad der er dyd, og hvad der er synd, så er vi først og fremmest forpligtet over for Gud, som har givet os den sammensatte natur, vi har hver især.

MARTIN HERBST, PRÆST

Når han netop nu tager fat på de syv dødssynder, handler det derfor om, at de for ham at se har noget at byde på. Noget, vi har glemt, og som vi ellers forlod med Luther og Reformationen. Men også fordi vi lever i en tid og kultur, hvor vi ikke kun har forladt idéen om dødelige synder og evig fortabelse, men nærmest har gjort datidens dødssynder til vor tids dyder.

"Dødssynderne er højaktuelle," siger Martin Herbst og uddyber med blandt andet at henvise til grådighed som baggrunden for finanskrisen og til fråseri som det, vi er vidne til i supermarkederne, når folk fylder indkøbsvognene til kanten. Og på den måde er med til at holde væksten i gang.

Faktisk bliver vi direkte opfordret til at svinge dankortet lidt oftere, så vi som gode forbrugere

► Jeg mener godt, at vi kan forklare og forholde os til de syv dødssynder uden at bringe Gud ind i ligningen.

ANDERS FOGH JENSEN, FILOSOF

der har udstyret os med de tilbøjeligheder, der gennem tiden er blevet anset som enten dyder eller laster. Som garanten for, at vi gennem balanceøvelsen i for eksempel fråseri og vrede kan nå frem til et mere "helhjertet" liv, som Martin Herbst kalder det.

Men i en stadig mere sekulær verden er det ikke umiddelbart Gud, vi henviser til som forklaring på vores natur, vores vrede eller vores fråseri. I dag finder vi tit forklaringerne i for eksempel opvæksten eller i biologien, påpeger lektor i psykologi Bjarne Jacobsen, Roskilde Universitet.

"Eller vi bruger diagnoser som for eksempel ludomani og spiseforstyrrelser som moderne forståelser af for eksempel grådighed. Det religiøse pejlemærke for vores

Og derfor gemmer vi dem helt tilbage til de gamle grækere og hos ørkenfædre (kristne enebøere, der isolerede sig i den egyptiske og syriske ørken fra år 200-400, red.), der også havde udpeget dem som tænke- og væremåder, der hører til det at være menneske. Det handler bare om, hvordan vi så forholder os til dem."

Martin Herbst har for nylig udgivet bogen "Men ender det godt?" om de syv dødssynder og har fået flere kendte debattører og kulturpersonligheder til at beskrive hver sin dødssynd, og han har selv skrevet både indledning og efterskrift til bogen. Han er med egne ord "ret optaget af de der dødssynder". Herbst har været tilbage i gamle skrifter fra antikkens filosoffer og ørkenfædre fra 300-tallet og opdaget, at der også er noget positivt at hente i det, der senere blev til dødssynder.

"Mens middelaldermunkene anså disse syv som de største synder af alle, nogle, som vi for alt i verden skal undgå, så handlede det for de egyptiske ørkenfædre om, at de snarere er uomgængelige eksistentielle udfordringer, vi møder på vejen mod indsigt og åndelig modenhed. Vi skal derfor ikke fordømme, men anerkende vores tilbøjeligheder og så lære at tackle dem. De mente, at vores opgave i livet er at finde balancen, så vi kan leve et helhjertet liv. Forstået på den måde kan vi nemlig også finde frem til den gode måde at være misundelig på. Og den gode måde at være liderlig på. For de findes. Ellers var vi slet ikke udstyret med de dispositioner. Vi må bare ikke misbruge vores gudgivne behov, ønsker og evner," lyder det fra Martin Herbst.

kan hjælpe med til at få gang i økonomien igen. I jagten på et nyt opsving.

Det var samme pointe, den tidligere biskop i Roskilde Stift, nu afdøde Jan Lindhardt, var fremme med tilbage i 2001, da han udgav bogen "De syv dødssynder". Her beskriver han, hvordan for eksempel griskhed og misundelse i dag nærmest er nødvendige for at opretholde vores samfund og vores økonomi, og derfor bliver vi i dag tilskyndet til at tænke og handle ud fra de tilbøjeligheder, der tidligere blev anset som dødelige synder.

Allerede den italienske filosof Macchiavelli (1469-1527) var inde på det samme. Ifølge Macchiavelli var meget af det, man i middelalderen havde anset som laster eller synder, nu helt nødvendige egenskaber for at skaffe både sikkerhed og velstand. Og at han fik ret i, at dødssynder blev til dyder, understregede også den amerikanske sociolog og kulturhistoriker Lewis Mumford (1890-1990). I et tilbageblik på det 19. og 20. århundrede beskrev han, hvordan det med fremkomsten af industrisamfundet blev helt oplagt, at tidligere dødssynder nu var blevet de drivende kræfter i den kapitalistiske økonomi.

"På den måde kan man jo se, at pendulet svinger. De menneskelige tilbøjeligheder kan kaldes enten synder eller dyder, og de kan bruges, eller misbruges, til at fremme forskellige samfundssystemer, ideologier og idealer. Hvis man for eksempel ser på terrororganisationen Islamisk Stat, så er det en utrolig vulgær form for hovmod, de fremviser og fremviser. I religionens navn. Og i virkeligheden er den franske satire-

Den hollandske maler Hieronymus Bosch var ofte optaget af døden, Helvede og dommedag i sine værker. Maleriet fra 1485 hedder "De syv dødssynder og de fire stadier". Maleriet forestiller Guds øje, der ser mennesker i fuld gang med at begå de forskellige dødssynder. – Foto: Bridgeman Art Library/Scanpix.

NY SERIE: DE SYV DØDSSYNDER

► **Misundelse. Hovmod. Dovenskab. Grådighed. Utugt. Fråseri. Vrede.** Denne sommer har Kristeligt Dagblad sat sig for at undersøge menneskelivets skyggesider: de syv dødssynder. Udtænk af teologer før og under middelalderen, men også i det 21. århundrede afgørende, hvis man vil forstå, hvad der driver mennesker – på godt og ondt. Men er dødssynder blevet til nutidsdyder? Hvad forstår vi overhovedet ved synd i dag, og hvor meget fylder de syv dødssynder i kulturen i dag?

avis Charlie Hebdo jo også smadderarrogant. Her sker det bare i ytringsfrihedens navn. Så der er altid en dobbelthed på spil, når det gælder synderne og dyderne, og det er den, jeg gerne vil have fokus på," forklarer Martin Herbst og uddyber:

"For selvom vi er en del af et samfund og en kultur og dermed spundet ind i et bestemt syn på, hvad der er dyd, og hvad der er synd, så er vi først og fremmest forpligtet over for Gud, som har givet os den sammensatte natur, vi har hver især. Og det er den enkelte opgave at øve sig og lære at bruge dobbeltheden, så vi hver især finder vores egen midte. Noget, som både grækerne og ørkenfædre var optagede af. Og ved at finde vores egen balance kan vi så gøre os fri af de samfundsmæssige svingninger og den moral, der er bundet af tid og sted, og som derfor altid vil være relativ."

Og selvom Martin Herbst er nulevende teolog og dybt troende, så er han faktisk

lidt ude i det samme ærinde, som den tyske filosof Nietzsche (1844-1900) også var optaget af i sin kritik af datidens kristne moral, fortæller filosof Anders Fogh Jensen. Nietzsches mål var netop også, at den enkelte skulle finde sin egen balance og på den måde sin egen myndighed og styrke.

"Nietzsche kritiserede den herskende moral, fordi han så, at moralen i virkeligheden var et socialt magtspil. En udefra påduttet lære om godt og ondt, der mest af alt tugtede og knægtede det stærke og sunde menneske. Og med sit ophav i kristendommen kom 1800-talsmoralen til at fremelske det svage og krumbøjede menneske. For mens hovmodet blev anset som den værste synd, så var det dens modsætning, ydmygheden, man nu hyldede som det ædleste ved mennesket. Det ydmyge menneske blev på den måde anset som det, Gud fandt mest velbehag i. Hos de gamle grækere derimod fandt Nietzsche nogle helt andre før moralske kategorier. Hvor det var selve livet eller livsduelighe-

den, der var målestok for idéerne om, hvordan man skulle leve sit liv. I den græske kultur handlede det ifølge Nietzsche ikke om, hvorvidt man var et ondt eller et godt menneske, men om man var god eller dårlig til at leve sit liv. Hos Nietzsche gælder det om, at vi hver især skal få blik for, hvilke kræfter og sociale normer der har fat i os. Først gennem den indsigt kan man nemlig frigøre sig og sit liv fra de sociale begrænsninger og kollektive hæmminger," siger Anders Fogh Jensen.

Mens Nietzsche på den måde gjorde op med idéen om, at vi skulle gå rundt og skamme os og bøje hovedet over al den synd, vi gjorde os skyldige i, var han på den anden side heller ikke fortalende for modsætningen af det ydmyge menneske – det rent hovmodige menneske, som nogle ellers har beskyldt ham for at hylde.

"Både hovmod og ydmyghed anså Nietzsche for laster. I tråden fra Aristoteles handler det om afbalancering. Dog ikke sådan, at man skal være halvt ydmyg og halvt hovmodig – det kalder Nietzsche at sætte sig mellem døende fægtere og smaskende svin. Og den logik er nærmere udtryk for ligegyldighed eller åndelig slaphed. I virkeligheden er Nietzsche fortalende for en gammel stoisk disciplin, hvor det handler om at kigge på sig selv og så finde ud af, hvilke kræfter der ikke må få overtaget i ens liv. Tænk for eksempel på, når vi ser 'Hammer-slag' i fjernsynet. Så kan vi sidde der og blive misundelige på, hvor meget folk, vi slet ikke kender,

kan få for deres hus. 'Det er det da slet ikke værd', eller 'Mit hus er da meget bedre'. Men det tjener jo slet ikke mit liv at gå ind i den måde at tænke på – at lade de kræfter være styrende for mit liv," forklarer Anders Fogh Jensen.

Hvis de syv dødssynder eller almenmenneskelige tilbøjeligheder er så vigtige at få indsigt i, kan det virke besynderligt, at Luther afskaffede dem som en del af den teologiske lære.

Men det skyldes ifølge teolog Martin Herbst, at Luther faktisk misforstod dødssynderne.

"Det sker, fordi han fejlagtigt opfatter dem som gerninger. Og hele idéen om gerningsretfærdighed i den katolske lære, gør han jo op med. Men vrede er ikke en gerning. Mord er en gerning. Liderlighed er heller ikke en gerning. Det er voldtægt derimod. I virkeligheden efterlyste Luther jo netop, at mennesket kiggede indad og forholdt sig til sit hjerte og ikke til de ydre gerninger og til autoriteterne. Men han kom desværre til at overse, at det netop er den mulighed, dødssynderne giver os. Og derfor siger jeg, at han smed barnet ud med barnevandet, da han gjorde op med dødssynderne. Men nu må de tilbage igen. Vi skal have troen til at handle om det liv, vi lever her på jorden, med hud og hår, krop og følelser, i stedet for teologisk tågesnak, der ikke har noget med menneskelivet, dig og mig at gøre," siger Martin Herbst.

Som teolog ser Martin Herbst Gud som den øverste instans og tåle mig med alt, hvad jeg indeholder."

i stedet? Kan det være hvad som helst? Det kan jeg personligt være tvøvende over for. Jeg er ikke sikker på, at de verdslige spor er særligt holdbare. I vores tid har vi nærmest sundheden som det vigtigste pejlemærke. Men det er jo en meget kortsigtet glæde, der bestemt ikke varer hele livet. For mig at se er der, som også Kierkegaard gjorde opmærksom på, nødt til at være noget absolut, for at vi kan tillægge noget en absolut værdi," siger Bjarne Jacobsen.

Sådan er det dog ikke nødvendigvis, mener filosof Anders Fogh Jensen.

"Jeg mener godt, at vi kan forklare og forholde os til de syv dødssynder uden at bringe Gud ind i ligningen. Mennesket har gennem hele historien gjort sig erfaringer med sin egen natur, og så har man via myter, folkeviser og udpegningen af dødssynder forsøgt at forklare, hvad der er vigtigt i forhold til at leve et godt liv. Og der har man altså blandt andet fundet ud af, at det kan være ret problematisk, hvis man bare går helt ud ad en tangent. Så jeg tror, der er en visdom i traditionen, vi bør besinde os på. Også når det gælder de syv dødssynder," siger han.

Og så er der lige en ekstra besindelse, som lektor i psykologi Bjarne Jacobsen mener er meget afgørende:

"Det kan aldrig kun handle om, at jeg som enkeltperson skal lære at disciplinere mine tilbøjeligheder kun for min egen og mit eget livs skyld. Det må altid handle om det mellemmenneskelige, og at vi møder hinanden i en tillid til, at mit medmenneske kan rumme og tåle mig med alt, hvad jeg indeholder."

REKONVALECENTHJEMMET
LYSGLIMT
I GILLELEJE

Pragtfuld beliggenhed direkte til havet
Storslået udsigt
Naturskønne spadsereture
Et køkken, som tilbyder inspirerende og varieret kost

Godkendt af Sygeforsikring Danmark
Ring efter brochure på 48 30 02 47
Se video om lysglimt på www.lysglimt-gilleleje.dk

Danmarks smukkeste
rekonvalescent hjem for ældre

Fuglens flugt 14. - 20. august 2016

Mennesket har altid været fascineret af fuglens flugt, og fuglen er et yndet motiv i billedkunsten. Vi griber blyant, farvekridt og akvarelfarve for at lave bevingede optegnelser på papiret. Vi giver los for flyvske idéer og tanker med fuglen som aftryk, motiv og begreb. På værkstedet vil der være oplæg omkring teknik, små inspirationsopgaver og masser af eksperimenter både med motiv og materiale. Kurset byder desuden på spændende foredrag om fugle og natur, og ekskursion til Nationalpark Vadehavet for at opleve de titusindvis af vilde vinger samt fænomenet Sort Sol.

Pris: 4.300,-
Kursusleder Anja Sjølbjerg & Annemarie Morris

HØJSKOLEN ØSTERSØEN

Flensborgvej 48-50 | DK-6200 Aabenraa
+45 74 62 47 00 | www.hojoster.dk

museum ØSTJYLLAND
HÅNDVÆRKS MUSEUM

Håndværksmuseet viser 24 autentiske værksteder fra den tid, hvor det solide håndværk var i højsædet. Et udvalg af værkstederne er bemanded med erfarne håndværkere.

Håndværksmuseet
Åben tirsdag, torsdag & lørdag kl. 12 - 16
Lille Rosengård 16, Randers C - Gratis adgang